

67-Türkçe ve Korecede duygu aktaran deyimlerin karşılaştırılması

Eun Kyung JEONG¹

APA: Jeong, E. K. (2020). Türkçe ve Korecede duygu aktaran deyimlerin karşılaştırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö8), 849-859. DOI: 10.29000/rumelide.816651.

Öz

Bir ülkenin deyimlerinin, kendi dili içerisinde yer alan kendine özgü olguları yansıttığı için o milletin özelliklerini daha iyi ve doğru anlamamızı sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemek mümkündür. Başka bir deyişle kültür ile dil, birbirinden ayıramayan bir ilişki olarak tanımlanabilir. Bu çalışmanın amacı Korece ve Türkçede her biri farklı bir yolla ortaya çıkan duyguların ifadesine odaklanırken, bedensel ifadeleri temel alan deyimleri karşılaştırmalı yöntemle analiz ederek Korelilerin ve Türklerin duygularını ifade etme tarzı arasındaki ortak ve farklı yönlerin araştırılmasıdır. Korece ve Türkçedeki beden ile ilgili kelimeleri içeren deyim grupları, çeşitli şekilde alt bölümlere ayrılabilir. Ancak bu çalışmada bölümlerin sevinç, sevgi, üzüntü, öfke, korku ve nefret olmak üzere en baskın altı duygu bazında değerlendirilmesine karar verilmiştir. İki dilde beden ismi ile ifade edilen duygu deyimleri türünün karşılaştırmalı analizi için iki ülkenin önde gelen sözlükleri ve deyim sözlükleri birincil veri olarak kullanılarak karşılaştırma ve kıyaslama analizinin sonuçları gösterilecektir. Korece öğrenen bir Türk veya Türkçe öğrenen bir Koreli öğrencinin, deyimleri iyi anlamadığı için iletişimde ve yazılı-sözlü çeviride zorluk yaşaması oldukça yaygın bir olaydır. Bu nedenle Korece ya da Türkçeye hâkim olma seviyesi arttıkça deyim öğrenmenin gerekli bir süreç olduğu düşünülmektedir. Deyimler aracılığı ile farklı bir kültüre yaklaşmak ve o ülkenin dili ile kültürünü daha etkin biçimde anlamak adına, bu çalışma Türk Kültürü ve Kore Kültürü derslerinde temel kaynak olarak da kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Korece, Türkçe, deyimler, duygu, bedensel ifadeler

A comparative analysis idioms of emotion groups in Korean and Turkish

Abstract

Idioms reveal the unique phenomena within the own language of each nation. This is the reason why idioms are the most important element on which one can understand the characteristics of that nation. However, between to Korean and Turkish, existing studies have not been able to fully discuss the direction of education for idioms. Therefore, this paper is interested in answering the question of how to find an effective way to teach idioms that are related to emotional expression. This goal will be achieved through a literature survey based on the idiom dictionary of both countries. Additionally, strategic classification of the most used processes in both languages are categorized into happiness, sadness, anger, fear, love and hate. This study explores the close relationship between language and culture through analyzing the commonalities and differences in body related idiom styles of emotional expression of Koreans and Turks. Not only should students at the department of Korean Studies or Turkish language study idioms in order to reach a higher linguistic level, but also because idioms are intertwined with the universal perceptions of that

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kore Dili ve Edebiyatı Bölümü (İstanbul, Türkiye), eunkyung.jeong@istanbul.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3040-9619 [Makale kayıt tarihi: 13.09.2020-kabul tarihi: 20.11.2020; DOI: 10.29000/rumelide.816651]

culture. By studying the cultural factors in which the language stems upon, students can achieve accurate communication in learning the living language of the said country properly. For foreign students who are learning a foreign language, the idiomatic expressions of the language are bound to pose challenges. In the literal sense, idiomatic expressions are used idiomatically by native speakers. Furthermore, there are many expressions that are difficult to explain in daily life and thus, even if one understands the words of the expression, it is hard to grasp the accurate meaning. Therefore, the purpose of teaching idiomatic expressions in Korean or Turkish education is not only to improve learners' communication skills but also to reflect the country's social customs.

Keywords: Korean, Turk, Idioms, Emotion, Body related expression

1. Giriş

Şubat 2017 tarihinde, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından resmi ve özel okullarda ikinci yabancı dil olarak Korece öğretiminin yapılması kararlaştırıldı. Aynı yıl Mart ayında da Kore Ulusal Eğitim Kurumu (NIIED); I. Özel Yabancı Dil Eğitimi Temel Planı çerçevesinde özel yabancı dillerde uzmanlaşmış, yetenekli kişiler yetiştirerek ulusal rekabeti güçlendirme ve global çağa önderlik etme hedefleriyle Türkçeyi özel yabancı dil listesine koyduğunu bildirdi. Köklü bir tarihsel bağa sahip olan iki millet, Kore Savaşı sırasında Türk ordusu tarafından gösterilmiş kanlı fedakarlık aracılığıyla doğal bir şekilde birbirlerini kardeş ülke olarak tanımaktadır.

Tarih içinde başlayan Türkiye ve Kore arasındaki dostluk ilişkisi politik, ekonomik ve kültürel açıdan gittikçe yakınlaşmakta olup son günlerde iki ülke arasındaki insani ve maddi değişim de devamlı olarak gelişmektedir. Böylece Türkiye ve Kore'de her iki ülkenin dilinde ustalaşmış insan kaynağı ve uzmanlara olan ihtiyacın da artmakta olduğunu belirtmeye gerek yoktur. Ayrıca Türkiye'de Korenoloji, Kore'de Türkoloji alanındaki çalışmalar henüz ilk dönemlerinde olsa da edebiyat, dil, tarihi ve kültür gibi çeşitli beşeri bilim ve filoloji dallarında karşılaştırma ve kıyaslama çalışmaları yapılmaya başlanmıştır.

Fakat Türk veya Koreli öğrencilerin, karşı tarafın deyimlerini iyi anlamadıkları için akademik çalışmalar sırasında ve yazılı-sözlü çeviride zorluk yaşamalarının oldukça yaygın bir olay olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Türkçe veya Koreceye hâkim olma seviyesi arttıkça deyim öğrenmek ve bilinçli kullanmayı bilmenin gerekli bir süreç olduğu düşünülmektedir. Ayrıca her iki dili de öğrenirken dilbilgisi veya kelime bilgisi gibi dilbilimsel bilgilerin yanı sıra, karşı ülkenin kültürünü en net şekilde ortaya koyan deyim veya deyim grubu ifadeleri üzerinde de çalışmanın oldukça önemli bir anlam taşıdığı görülmektedir.

Bu çalışmada; Türkçe ve Korece deyimlerde her biri farklı bir yolla ortaya çıkan duygu kavramlarına odaklanırken, özellikle beden bölümü sözcükleri temel alınan deyimleri karşılaştırmalı yöntemle analiz ederek iki ülke insanların duygularını ifade etme tarzı arasındaki benzerlik ve farklılığın incelenmesi hedeflenmektedir. Bu makalede her iki ülkenin de deyim gruplarının kavramlaştırılması ve karşılaştırılması için birincil kaynak olarak “Türkçe Deyimler Sözlüğü (Püsküloğlu, 2006)”, “Deyimler Sözlüğü (Özdemir, 2000)” ve “Korece Deyimler Sözlüğü (Choi, 2014)”, Korece Dil Kökü Sözlüğü (Baek, 2018)” gibi iki ülkede de deyimle ilgili önde gelen sözlükler değerlendirilecektir.

Şimdiye kadar Türkçe ve Korece arasında dilbilgisi veya kelime ile ilgili birkaç çalışma yapılmış olsa da iki ülkenin de deyimsel ifade karşılaştırması henüz çok az sayıdadır. Geçtiğimiz günlerde yayımlanan “Çeviri Amaçlı Korece Atasözleri, Deyimler ve Hanca Dörtlemeler (Türközü, 2018)” kitabında Türközü; Korece atasözleri, deyimler ile deyimsel dörtlemeleri (Çince karakterlerden gelmiş olan) ve Türkçeye yönelik çevirilerde gelebilecek ifadeleri Türkçe karşılığı bulunanlara öncelik vererek incelemiştir. Ayrıca yine bir diğer çalışmada, Türkçe ve Korecedeki “baş ve baştaki organ adları”yla ilgili deyimleri inceleyerek baş ve baştaki organlardan başlıcalarını karşılaştırmıştır (Türközü ve Ferendeci, 2004).

Türkçe ve Korecede duyguların ifadesi ile ilgili deyimler çeşitli şekillerde alt kategorilere ayrılabilir. Ancak bu makalede incelemenin; veri olarak örnekleri çoğunlukla fazla olan sevinç (mutluluk), üzüntü, öfke, korku, sevgi ve nefret gibi günlük hayatta en baskın şekilde kullanılan duygular ile altı bölüme ayrılmasına karar verildi. Ayrıca iki dilde duyguları ifade eden beden sözcük deyimleri arasında en fazla görülen göz, kafa, yüz, burun ve kalp gibi 11 beden bölümü ile oluşan toplam 135 deyim; anlam ve yapısal özellikleri ele alınarak analiz edilecektir. Korece ve Türkçe tipolojik olarak sondan eklemeli dillerdendir ve Altay dil ailesinden olma ihtimalleri oldukça yüksektir. Dolayısıyla bu çalışmada, dil ailesi açısından ifade yönteminde de benzerlik olduğu anlayışı ile her iki dilde açığa çıkan duyguların ifade edildiği deyim grupları hedef alınmaktadır.

2. Deyim gruplarının anlamı ve tanımlanması

Bir ülkenin kültürünü veya toplumsal yaşam tarzı gibi özelliklerini yansıttığından o ülkenin dilini öğrenen kişiler için deyimleri öğrenmek oldukça önemli bir süreçtir. Ancak günlük hayatta dilbilgisi veya mantıksal açıdan açıklaması zor ifadeler fazla olduğundan bu, yabancı öğrenciler için zorlu süreçlerden biridir. Böylece yabancı dil öğrenen ya da dil bölümünde okuyan bir öğrenci, akademik veya çevirmenlik gibi daha yüksek bir dil seviyesine ulaşabilmek için insanların evren algısının ve kültürlerinin içine işlemiş olan deyimler gibi detaylı kısımları da kesinlikle öğrenmelidir. Böylelikle, o ülkenin yaşamakta olan dilini düzgün bir şekilde öğrenerek doğru bir iletişim sağlayabilir. Bir başka deyişle, bir ülkenin kültürü ile dili, birbirinden ayırlamayan bölünmez bir ilişki olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda deyimler her milletin kendi dili içinde, kendine özgü olguları ile birlikte, evrensel karakterini de ortaya koymaktadır. Aşağıda da görüldüğü gibi Türkiye ve Kore’de deyim dilsel kavramı ve anlayışı hemen hemen aynı olup arada hiç bir fark görülmemektedir.

Püsküloğlu “Deyimler, bilindiği üzere, özgün anlatım özelliği bulunan kavramlar özgün bir biçimde anlatmada kıvraklık katan önemli bir öğedirler. Genellikle somut benzetmelerden yararlanarak kurulurlar ve soyut olanı güçlü, yalın bir biçimde anlamamıza, kavramamıza yardım eder. Kısa, özlü anlatım araçlarıdır” diye belirtmiştir (Püsküloğlu, 2006). Özdemir ise “Deyim, birden çok sözcüğün, çoğu kez kendi anlamlarından ayrı bir anlam belirtmek üzere bir araya gelip kalıplaşan bozulmaz ve sözcükleri değiştirmez biçimi” olarak tanımlamıştır (Özdemir, 2000).

Ulusal Kore Dili Enstitüsü’nün “Standart Korece Sözlüğü”nde deyim hakkında “Alışkanlık halinde kullanılan birden fazla ve tek bir kavramı karşılayan kalıplaşmış sözcük topluluğu” olarak denmektedir. Deyim gruplarına dair Koreli uzmanların temsili tanımlarını gözden geçirirsek Kim Hyang suk’a göre “İki veya daha fazla kelimenin birleştirilmesi ile her birinin temel anlamını yitirip üçüncü bir anlam kazandığı kalıplaşmış sözcük” olarak tanımlanmaktadır (Kim, 2003). Diğer bir tanımlamada ise “Tek bir anlam oluşturan iki veya daha fazla bağımsız kelimenin bir araya gelmesiyle kelimelerin asıl anlamlarını yitirdiği dil birimi” (Choi, 1992), “Bileşen unsurlarının, yeni anlamlar ifade

eden sözcük grup veya daha fazla birimle toplumda yaygın olarak konuşulan bir dil öbeği” (Yang, 1995) ifadeleri bulunmaktadır.

3. Türkçe ve Korecede bedenle ilgili duygu ifade deyimlerinin karşılaştırılması

Duygu; düşünce, biliş, akıl yürütme ve hafıza gibi beyin faaliyetlerinden biri olarak dışsal olaylara karşı subjektif olarak hissedilen psikolojik durum olması ile insan doğasının en önemli unsuru olarak görülebilir. Bu kısımda iki ülkenin deyimler sözlüğü ve duygularla alakalı deyimlerin bulunduğu materyallerin içerisinde en sık rastlanan altı temel duygu(sevinç, üzüntü, öfke, korku, sevgi ve nefret), olumlu ve olumsuz duygular olarak iki bölüme ayrılmıştır. Duygu ifadesi olumlu yapı olarak sevinç, sevgi; olumsuz yapı olarak üzüntü, öfke, korku ve nefret olarak sınıflandırılmış ve her iki ülkenin deyimlerinde görülen duygusal ifadelerdeki benzerlik ve farklılıklar morfoloji ve anlamsal analiz çerçevesinde incelenmiştir.

Duyguyu ifade etme biçiminde; duygunun beden bölümüne dayalı deyimlerin, çeşitli dillerde insan psikolojisi ve bilişsel yapıdaki evrensel faktörlerden dolayı benzer olma eğiliminde olduğu görülmektedir. Fakat aynı zamanda her dil için o dillerin konuşulduğu toplulukların tarihinde, geleneğinde, örfünde ve deneyimlerindeki farklılıklardan dolayı vücut ile alakalı kelimelerin anlamları açıkça farklı olarak gösterilebilir(Choi, 2012). Ancak Türkçe ve Korecenin tipolojik olarak aynı dil ailesinden olma olasılığı oldukça yüksek olduğu anlayışıyla, duyguları ifade yönteminde de benzerlik olabileceği düşünülmektedir ve son yıllarda gerçekleşen iki ülke arasındaki kültürel iletişim aracılığıyla aradaki mesafe daha da daralmaktadır. Buna göre duyguların ifade edilmesinde kullanılan beden ile ilgili deyimlerin türlerine göre analizi için ilgili çalışmalar ve sözlüklerdeki veriler, Tablo 1’de gösterildiği gibi düzenlenmiştir:

(Tablo 1) Korece ve Türkçedeki Beden ile İlgili Kelimeleri İçeren Deyim Gruplarıyla İfade Edilen Duygu Türü

Beden İsmi	Göz	Kafa	Yüz	Kalp	Burun	Karaciğer	Dudak	El	Ayak	Kulak	Karın	Dil
Türkçe	76	72	43	34	24	23	29	19	10	5	6	4
Korece	94	40	31	57	23	22	15	13	22	15	16	13
Toplam	170	114	74	91	47	45	44	32	32	20	22	17

(Püsküloğlu, 2006), (Choi, 2014)

Tablo 1’de, Türkçe ve Korecede anlamsal ve yapısal benzerlik gösteren duyguların ifade edilmesinde kullanılan deyimlerde; bedenle ilgili kelimelerin listesinde görüldüğü gibi göz, kafa, yüz, kalp ve burun en büyük bölümü oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türkçe ve Korecenin bedensel kelimeleri içeren duygusal ifade deyimlerinin bu beş beden uzvunda, başka beden uzuvlarından daha fazla ortak nokta görülebileceği görüşü üzerinden incelenmiştir.

Korece ve Türkçede duygu ifade eden deyimler arasında, bedenle ilgili aynı biçim ve anlamlara sahip olanlar Tablo 2’de görülmektedir:

(Tablo 2)

Korece ve Okunuşu	Türkçe	Anlamı (Korece ve Türkçe)	Kapsadığı Duygu
심장이 두근거리다 Simjang-i dugın-gırıda	Kalbi çarpmak	Çok heyecanlamak	Sevgi

가슴을 조이다 Gasimil coida	Yüreği sıkılmak/içine sıkıntı gelmek	Gerilmek, ürkmek	Korku
가슴이 쓰리다 Gasimi Ssırıda	Kalbi sızlamak	Acıma duygusuyla üzülmek	Üzüntü
가슴이 찢어지다 ² Gasimi jjijjida	Yüreği parçalamak	Katlanılmaz ölçüde derin bir üzüntü ve acı yaşamak	Üzüntü
가슴을 열다 Gasimil yilda	Kalbini açmak	Duygularını, düşüncelerini en gizli şeylerini bile söylemek	Sevgi
가슴이 따뜻한 Gasimi tattitan	Kalbi sıcak	İçten, samimi	Sevgi
가슴이 부풀다 Gasimi bupulda	Göğsü kabarmak	Övünç duymak, kıvanmak, iftihar etmek	Sevinç
간담이 떨어지다 Gandami ddilojida	Ödü kopmak	Ansızın olan bir şeyden çok korkmak	Korku
머리발이 서다 Mıribali sıda	Tüyleri diken diken olmak	Korku, tiksinti gibi duyguları anlatır	Korku
머리를 숙이다 Mıriril sugida	Baş eğmek	Güçlü olanın gücünü alt edemeyip onun istediğine uymayı kabul etmek	Korku
낮을 붉히다 Naçıl bulkida	Yüzü kızarmak	Utanıp sıkıldığı, yüzünün kızarmasından anlaşılacak	Üzüntü
얼굴을 돌리다 Olgulrıl dolida	Yüz çevirmek	Gösterdiği ilgiyi ve yakınlığı kesmek	Öfke
얼굴을 찌푸린 Olgurıl jjipurin	Yüzü asık	Somurtkan, küskün (kimse)	Öfke
얼굴이 퍼지다 Iolguri pyjjida	Yüzü açılmak	Güzelliği, parlaklığı ortaya çıkmak, endişeli veya telaşlı durumun yok olması	Sevinç
입이 귀에 걸리다 İbi gwie geolida	Ağzı kulaklarına varmak	Çok sevinçli, çok mutlu olmak	Sevinç
눈동자 같이 보호 (사랑) Nundongja gaçi boho(sarang)	Göz bebeği gibi korumak (sevmek)	Bir şeyi aşırı ölçüde sakınmak (ya da sevmek)	Sevgi
이를 갈다 İrıl galda	Diş gıcırdatmak	Büyük bir kırgınlık ve öfke ile intikam planı yapmak	Öfke
이를 악물다 İrıl akmulda	Dişini sıkamak	Darlığa, sıkıntıya katlanma çabası içinde olmak, sabır göstermek, dayanmak	Sevgi(sabır)

² Bu kısımda kalp, gönül, göğüs ve yürek kelimeleri; iki dilde de deyimlerde pek fark olmadan, eş anlamlı olarak mecaz anlamda kullanıldığı için aynı kavramda değerlendirildi (Günay, 2015).

눈에 선하다 Nune sınıhada	Göze görünmek	Unutulamayan ve hafızada tazeliğini koruyan birinin veya bir şeyin hayalini, gerçekmişçesine görmek	Sevgi
마음을 주다 Mamıl juda	Gönül vermek	Birine aşkla bağlanmak, aşık olmak, hislerini saklamadan dışa vurmak	Sevgi
피를 토하다 Piril tohada	Kan kusmak	Çok eziyet, sıkıntı çekmek	Üzüntü, öfke
뼈(속)에 사무치다 Bbyit soge samuçıda	İçine acı saplanmak/ Kemikleri sızlamak	Arzu ve acı gibi duyguları derinden yaşamak	Üzüntü, öfke
눈에 들다 Nune dılđa	Göze girmek	Yaptıklarıyla ve davranışlarıyla karşısındakinin sevgisini ve güvenini kazanmak	Sevgi
눈에 보이는 것이 없다 Nune boinn gısi eopta	Gözüne hiçbir şey görünmemek	Kendi durumu, derdi dolayısıyla hiçbir şeye değer vermemek, dünyadan bezerek her şeyden vazgeçmek	Öfke
눈을 감다 Nunıl gamda	Gözü kapanmak	Ölmek	Üzüntü
눈에는 눈 이에는 이 Nunenın nun ienın i	Göze göz, dişe diş	Bir kötülük nasıl yapıldıysa aynı biçimde karşılık vermek	Öfke
눈이 반짝이다 Nui banjjakıda	Gözleri parıldamak	Yüzünde, gözlerinde sevinç belirtileri oluşmak, çok sevdiğini gözleriyle belli etmek	Sevinç
눈이 돌다 Nuni dolda	Gözü dönmek	Aşırı bir istek ya da kırgınlık dolayısıyla saldırarak durumda olmak	Nefret, öfke
눈물을 흘리다 Numurıl hılıda	Gözyaşı dökmek	Ağlamak	Sevinç/ Üzüntü
눈도 깜짝 하지 않고 Nundo ggajjak haji anko	Gözünü kırpmadan	Hiç çekinmeksizin korkmamak ve şaşırılmamak	Korkusuz
눈이 부시다 Nui buşıda	Göz kamaştırmak	Güzellik, üstün başarı gibi herhangi bir olumlu yönüyle görenleri kendisine hayran bırakmak	Sevinç
눈이 열리다 Nuni yılıda	Gözü açılmak	Eskiden anlamadığı, bilmediği birçok şeyi öğrenip kendisine yarayanı ya da yaramayanı ayırt edecek deneyime erişmek	Sevinç
눈에 불을 쬐다 Nune burıl kyıda	Gözleri çakmak çakmak olmak	Ateşli hastalık ya da öfkeden gözleri kızarmış ve parlamış olmak	Öfke
눈이 높다 Nuni nopta	Gözü yükseklerde olmak	Hâlen bulunduğu durumdan daha yüksek bir duruma çıkmak istemek veya bir şeyi seçerken	Hırs

		standartları yüksek olmak	
눈에 차다 Nune çada	Göz Doldurmak	Hali, tavrı ve görünüşü ile beklenenden çok etkilemek	Sevinç
피눈물을 흘리다 Pinunmurl hılıda	Kanlı yaş dökmek	Büyük üzüntüyle ağlamak	Üzüntü
핏줄이 당기다 Pitjuli dangıda	Kan çekmek	Akrabaların birbirlerine yakınlık duyması	Sevgi

Yukarıdaki listede sunulan iki dilin duygusal ifade deyimleri, beden bölümleri ile ifade edilen sözcüklerin yapısı ve anlamı bakımından hemen hemen aynıdır ve çeviride değişikliğe uğramadan birebir çevrilebilecek deyimlerdir. Ancak “gözyaşı dökmek” gibi deyimler, içeriğe bağlı olarak ‘neşe ile sevinç gözyaşları dökmek’ olarak da ‘öfke ya da üzüntüden dolayı dökülen gözyaşı’ olarak da ifade edilebilir olduğundan içinde bulunduğu cümlelerin anlamına göre incelenmelidir.

Sevgi ve sevinç duygularını ifade eden deyimler çoğunlukla “gözler, kalp ve göğüs” gibi öğelerle ifade edilirken ‘öfke’ durumunda; “gözler, dişler ve ağız” gibi yüz kısımları esas öğeler olarak kullanılır. Olumlu ve olumsuz duyguların ifadesinde en sık rastlanan ortak noktanın ‘göz’ olduğu gerçeği de oldukça ilgi çekici bir durum olmakla birlikte, “gözbebeği gibi bakmak” ifadesi Kuzey Kore’de daha sık kullanılmaktadır ve semantik sistemi Türkçe ile aynıdır. Ayrıca kişinin sevinçli bir durumu için de ‘gözleri parıldamak’ şekilde paralellik göstermektedir. “Gözleri çakmak çakmak olmak” deyimini Korecede ‘büyük bir gayretle bir şey aramak’ ya da ‘bir amaca odaklanmak’ için kullanılsa da bir diğer anlamı da ‘öfkeden gözü ateş saçar gibi parlamak’tır. Bunun gibi öfke duygusunun, gözdeki ısının artması ve ateşle eşleştirildiği görülmele iki ülkenin deyimlerinde ortaklık bulunmaktadır.

İki dilde duyguların beden kelimeleri ile alakalı deyimlerini incelerken başka ortak noktalar görmek de mümkündür. Türkçe gibi Korecede de, üzüntü ve sevinç duygularının ağırlıkla büyüklük ve yön alanında görünmektedir. “Kalbini açmak”, “göğsü kabarmak”, “gözünü açılmak”, “ağız kulaklarına varmak” gibi sevinçli ifadelerin yönü hep ‘yukarı’ ve ‘dışarıya genişleme’ eğilimi göstermektedir. Fakat “yüreği sıkılmak”, “içine acı saplanmak”, “baş eğmek” ve “ödü kopmak” gibi korku veya üzüntü deyimleri ise ‘aşağı’ bir yön ve ‘küçülme’ eğilimindedir.

Ayrıca korkuyu ifade eden bedensel öğelerin temel olarak yüz ve kafa bölgesinde bulunduğu görülmekte, bu da korku hissinin ilk olarak yüz bölgesinde açığa çıktığı ve yüz renginin değişmesiyle anlaşılabilirliği gibi benzerlikleri ortaya koymaktadır. İki dilde de ortak olarak görülen “kan çekmek” deyiminde ise iki kültürde de aile ve kan bağına verilen önem görülmektedir. Bu şekilde, Türkçe ve Korece duygusal ifade deyimlerinde aynı veya benzer bedensel öğelerin çok fazla sayıda bulunduğu gerçeğinden yola çıkılarak iki kültür arasındaki bilişsel psikolojik modellerin benzer olduğu bir ölçüde anlaşılabilirliktedir.

Tablo 3’te, Türkçe ve Korecede benzer formlara sahip fakat farklı anlamlara gelen ve bedensel öğeler vasıtası ile duyguları ifade eden deyimler görülmektedir:

(Tablo 3)

Korece	Anlamı ve Kapsadığı Duygu	Türkçe	Anlamı ve Kapsadığı Duygu
가슴이 넓다 Gasimi niltta	Anlayışlı ve cömert olmak/ Sevgi	Yüreği geniş olmak	Hiçbir şeyi dert edinmemek / Üzüntüsüz
가슴이 타다 Gasimi tada	Endişeli ve gergin olmak/Üzüntü	Yüreği yanmak	Büyük bir felakete uğramak/ Korku
가슴이 부풀다 Gasimi bupulda	Beklentileri yüksek ve umutlu/Sevinç	Yüreği kabarmak	İçi sıkıntıyla dolduğundan derin soluk alma gereğini duymak/ Üzüntü
가슴이 서늘하다 Gasimi sunlhada	Endişe veya tehlike hissetmek/Korku	Yüreği serinlemek	Üzüntüsü bir dereceye kadar azalmak/ Üzüntü
머리를 짜내다 Mırirl jjaneda	Fikri üretmeye güçlükle çalışmak/ Sıkıntı	Başı sıkışmak	Herhangi bir güçlük karşısında kalmak, bunalmak / Üzüntü
머리가 돌다 Mıriga dolda	Deli olmak/ Sıkıntı	Başı dönmek	Sersemleme ya da dengesiz olma hissi/ Üzüntü
간을 태우다 Ganıl teuda	Gergin ve endişeli olmak/Korku	Çiğeri yanmak	Aşırı ölçüde üzülme, çok acı duymak, büyük bir acıya uğramak / Üzüntü
눈이 흐릿하다 Nuni hrithada	Dalgin ve aklını yitirmiş gibi görünmek/ Korku	Gözleri buğulanmak	Gözleri yaşararak çevreyi bulanık görmek / Üzüntü
눈에 가시 Nune gasi	Göze görünmesi istenmeyen kişi/Nefret	Göze diken olmak	Herkesin kıskançlığını üzerine çekmek/ Kıskançlık
눈이 어둡다 Nuni iodupta	Para veya makam elde etme hırsı ile aklını kaybetmek/Sıkıntı	Gözünü kararmak	Açlıktan ve yorgunluktan gözleri iyi göremez bir durumda olmak/ Üzüntü
눈을 뒤집다 Nunil dwijipta	Genel olarak kötü şeylere kapılıp fazla odaklanmak/Nefret	Gözlerini devirmek	Öfke ve kızgınlıkla bakmak/ Öfke
얼굴이 뜨겁다 Iolguri ddığıpta	Utanaçak işlerden başkalarının karşısına çıkacak yüzü kalmamak/Üzüntü	Yüzü sıcak olmak	Çok sevilme, hoşlanılmak /Sevgi
눈에 핏발이 서다 Nune pitbali sida	Güçlü bir saplantı göstermek/ Nefret	Gözleri kan çanağına dönmek	Uykusuzluk, yorgunluk, ağlama vb. sebeplerle gözleri çok kızarmak/ Üzüntü
손뼉을 치다 Son bbyıkgıl çida	Onaylamak/ Sevinç	El çırpma	Söylenmekte olan bir şarkıya el ile tempo tutarak eşlik etmek/ Sevinç

Bu kısımda “göze diken olmak”, “yüreği serinlemek”, “gözünü kararmak”, “başı dönmek” ve “çiğeri yanmak” gibi deyimler, Türkçe ve Korecede tam olarak aynı şekilde veya benzer formlarda olmalarına karşın anlam olarak farklılık göstermektedir. Fakat yine de hepsinin korku, nefret, kıskançlık, kızgınlık ve aklını kaybetmek gibi olumsuz ifadeler yüklenmesi bakımından ortaklık taşıdığı görülmektedir.

Ayrıca “el çırpma” ise anlamı tamamen farklı olsa bile şarkıya ‘eşlik etmek’ ve ‘onaylanmak’ gibi olumlu yönlerden karşımıza gelmektedir.

Aşağıdaki Tablo 4’te Korece ve Türkçede farklı formlara sahip fakat benzer/karşılaştırılabilir anlamlar taşıyan ve bedensel öğeler vasıtası ile duyguları ifade eden deyimler görülmektedir:

(Tablo 4)

Korece	Türkçe	Anlamı ve Kapsadığı Duygu
마음에 들다 / Kalbe girmek Maime dilda	Göze girmek	Yaptıklarıyla ve davranışlarıyla karşısındakinin sevgi ve güvenini kazanmak / Sevgi
눈이 빠지게 기다리다/ Gözleri düşünceye dek beklemek Nuni bbajige gidarida	Dört gözle beklemek	Büyük bir istekle, özlemle ve sabırsızlıkla beklemek / Sevgi
눈을 크게 뜨다/ Gözünü büyük açmak Nunil kige ddida	Gözünü dört açmak	Bir işte ya da konuda aldanmamak için çok dikkatli olmak
눈물이 많다 /Gözyaşı çok Nunmuri manta	Gözü sulu	Kolayca ağlayan, sık sık ağlayan/Üzüntü
눈 밖에 나다/ Göz dışına çıkmak Nun bakke nada	Gözden düşmek	Kendisine değer verenlerin sevgilerini ve güvenlerini yitirmek, eskisi gibi sevilmemek/ Nefret
눈에 넣어도 아프지 않다/ Göze koyulsa bile incitmez Nune modo afji anta	Göz bebeği olma	Çok önem ve değer verilen, korunan, sakınılan çok sevilen kimse / Sevgi
눈에서 불이 나다/ Gözü ateşlenmek Nunesı buri nada	Gözü dumanlanmak	Kızgınlıktan, öfkeden gözünü bir şey görmez olmak/ Öfke
안색이 변하다/ Yüz rengi değişmek Anseki byunhada	Yüzü düşmek	Somurtmak, çehresi bozulmak/Üzüntü
낯익다/Yüz aşinalığı Nat iktta	Göz aşinalığı	Uzaktan ve zaman zaman görmekten ileri gitmemiş olan tanışıklık
눈에서 벗어나다 Gözden çıkmak Nunesı bısınada	Gözden kaybolmak	(Görülmekte olan şey) görülmez olmak/ Üzüntü

Tablo 4’te gösterildiği gibi farklı formlara sahip ancak benzer anlamda duyguları ifade eden bedensel öğelerden örneğin, “눈이 빠지게 기다리다” (Nuni bbajige gidarida: Birini gözleri düşecek kadar uzun süre beklemek) Türkçe “dört gözle beklemek” ile örtüşmektedir. Ayrıca “눈을 크게 뜨다”(Nunil kige ddida: Gözünü kocaman açmak), “gözünü dört açmak” ile eş değerdir. Türkçede dört rakamı; “dört elle sarılmak”, “dört köşe olmak”, “iş dört dörtlük yapmak” deyimleri gibi mükemmeliyetin arayışını ya da

iyiyi ve mutluluğu ifade etmektedir. Fakat Kore’de 4 rakamı, ‘ölüm’ veya ‘laneti’ simgelediği için genelde iyi ve mutluluk anlamından uzak kalmaktadır.³

Türkçedeki “göze girmek”, Korecede “kalbe girmek” deyimleri birbirinden farklı organlar olsa bile aynı şekilde sevgi ve hoşlanma gibi hisleri ifade etmek için ‘girmek’ fiili kullanılmaktadır. “Göz aşinalığı” deyimini de Korecede “yüz aşinalığı” gibi farklı olarak görünse de ‘Bir kimseyi veya yeri, zaman zaman görerek tanıma’ ifadesi için başta bulunan organların değerlendirmesi ortak nokta olarak görülmektedir. Türkçede “gözden düşmek” deyiminin anlamı; ‘bir kişinin kendisine verilen değer ve güveni yitirmek ile rağbet görmemek’ olup, Korece “눈 밖에 나다”(Nun bakke nada: Göz dışına çıkmak) deyimini ile aynı manayı taşıırken bir kişinin gözdesi olmamasını ‘düşmek’ ve ‘çıkılmak’ gibi dış yön olarak kullanmak da ortak nokta olmaktadır.

Ayrıca kızgınlık veya öfke duyguları için Türkçede “gözü dumanlanmak”, Korecede “gözü ateşlenmek” gibi ‘öfkeden bir şey görmez olma’ duygusunu; gözlerindeki ortak bir nokta olan ‘yüksek ısı’ ile ifade ederken Korece de ise bu ateş ‘gökten inen ateş’ anlamı ile daha abartılı biçimde de kullanılmaktadır. Bir de “göz bebeği olmak” deyimini ile Korecedeki “göze koyulsa bile incitmez” deyimlerinin kullanımına bakıldığında ortak amaç anne babaların kendi çocuklarına duydukları sevgisi olarak gözükmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Türkçe ve Korece deyimlerde bedenle ilgili kelimeleri içeren duygu gruplarının, iki dilin birincil kaynaklarını kullanarak karşılaştırılmasının sonuçlarını göstermektedir. Çalışma hem Korece hem de Türkçede, belirli vücut bölümlerinin duygusal ifade için kültürel olarak nasıl kavramsallaştırıldığını ve nesneleştirildiğini göstermektedir.

Çalışmada veri olarak; türleri çoğunlukla fazla olan sevinç (mutluluk), üzüntü, öfke, korku, sevgi ve nefret gibi günlük hayatta en baskın şekilde kullanılan altı duygu ile bu duyguları ifade eden beden bölümleri içeren deyimler arasında en fazla görülen göz, kafa, yüz, burun ve kalp gibi 11 beden bölümü değerlendirilmiştir. Ayrıca Korece ve Türkçede duygu ifade eden deyimler arasında bedenle ilgili, aynı biçim ve anlamlara sahip olanlar ile aynı biçime sahip ama farklı anlam taşıyanlar ve biçimi farklı olsa bile aynı anlamda olan deyimler incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda Korece ve Türkçe duygusal ifade deyimlerinde olumlu ve olumsuz duyguların ifadesinde en sık rastlanan ortak noktanın ‘göz’ olduğu gerçeği görülmekle beraber, aynı veya benzer bedensel öğelerin çok fazla sayıda bulunduğu gerçeğinden yola çıkılarak iki kültür arasındaki psikolojik ve bilişsel modellerin benzer olduğu büyük bir ölçüde anlaşılabilir.

Fakat ileride, iki ülkede de bu alandaki önde gelen uzmanların bakış açıları ve önerilerine başvurularak, mevcut çalışmalardan farklı şekilde deyimler listesinin düzenlenip tamamlanmasına çalışmak gerektiğini düşünmekteyim. Bunun için:

1. Yalnızca sözlük değil şiir, roman gibi edebi eserleri de dahil ederek analiz konusunu genişletmek ve iki dil arasındaki daha fazla benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmak gerektiği kanaatindeyim.
2. Analize, yapısal ve anlamsal olarak Türkçe ve Korece deyimlerde ortaya çıkan kültürel unsurlar veya kavramlaşmış yönler ile algı türlerinin de eklenmesi gerektiğini düşünmekteyim. Umarım bu çalışma,

³ Çincedeki 4 (Sa), ölüm kelimesi ‘Sa’ ile aynı okunuşa sahip olduğu için halk arasında uğursuz bir rakam olarak algılanmaktadır. O nedenle genelde hastane veya evlerin asansörde 4. katı işaret ederken rakam 4 yerine ya ‘F’ koyulmakta ya da hiç bir işaret koyulmamaktadır.

gelecekte Türkçe ve Korece deyimler üzerine yapılacak pek çok sistematik araştırma için bir başlangıç noktası olur.

Kaynakça

- Akbulut, T. (2017). *The Place Of Korean In The Altaic Language Family In The Context Of Case Suffixes*, Master Tez, Ankara, Osman Gazi University.
- Baek, M.S.(2018). *Korece Dil Kökü Sözlüğü*. Seul: Bakijeong
- Choi, K.B.(2017). *Korece Deyim Sözlüğü*. Seul: İljogak.
- Choi, K.B.(1992). *Korece Deyimler Araştırılması*, Master Tez, Seul, Korea University.
- İlgili Deyimlerin İncelenmesi, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 44, 93-109.
- Choi, S.J.(2012). Kelime Türleri ve Duygu İfade Deyimlerin Anlamı 어휘의 부류와 감정표현 관용구의 의미. *Kore Dilbilim*, 55, 371-379
- Günay, N.(2015). Türk Dilinde Eş Anlamlılık ve “Gönül, Yürek, Kalp” Kelimeleri, *Türkbilig*,29, 121-146.
- Johnson, L. & Oatley, K.(1989). The language of emotion: An analysis of a semantic field, *Cognition & Emotion*, Vol.3. No.2, 201–223.
- Kim, J.H. (2010). Modification of Idioms and Its Interpretation, *Korece Anlambilim*, Vol.32, 73–93.
- Kim, H. S.(2003). *Korece Duygu İfade Deyimleri Araştırması* 한국어 감정표현 관용어 연구. Seul: Kore Kültür.
- Püsküllüoğlu, A. (2006). *Türkçe Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Arkadaş.
- Türközü, G.(2018). *Korece Atasözleri, Deyimler ve Hanca Dörtlemeler*. İstanbul: Likya.
- Türközü, G. ve Ferendeci, Y.(2004). *Türkçe ve Korecedeki "Baş(Kafa)" ve Başta Bulunan Organ Adlarıyla Özdemir, E.(2000). Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Bilgi.
- Ortony& Collins.(1988). *The cognitive structure of emotions*, Canada: Cambridge.
- Yang, Y.H.(1995). Deyim İfadenin Anlam Araştırılması관용표현의 의미 구현 양상. *Dil bilim*, 26, 171–200.